

TEMEL EĞİTİMİN TEMEL SORUNLARI

Süleyman Sarıbaş*, Gonca Babadağ**

ÖZ: Eğitim bir sistem ve toplumsal bir olgudur. Bu olguyu meydana getiren, onu bir sistem haline dönüştüren değişkenler doğru bir şekilde analiz edilmelidir. Eğitim politikası, eğitim felsefesi, eğitim programı, okul kültürü, okul yöneticisi, öğretmen, öğrenci ve veli eğitimin ilişkili olduğu sistemlerinden bazıları olarak sayılabilir. Eğitimin farklı değişkenleri bünyesinde barındırması ve bu sistemlerde meydana gelen her türlü değişimden etkilenmesi sebebiyle, eğitim sorunları karmaşık bir süreç olarak karşımızda durmaktadır. Eğitimin bir basamağındaki sorun hem önceki basamakları hem de sonraki basamakları etkilemektedir. Okul öncesi eğitimdeki yetersizlikler, ilköğretimde eğitimi etkilediği gibi ortaöğretimdeki nitelik sorunları da ilköğretim üzerinde bir baskı meydana getirmektedir. Bu nedenle temel eğitimdeki sorunların etkisi hem ortaöğretim hem de yükseköğretimde dolayısıyla da toplumda yankı bulacaktır. Eğitimin en önemli basamaklarından biri temel eğitimidir. Temel eğitimin sorunları irdelendiğinde eğitim politikasından, eğitim programından, eğitim felsefesinden, öğretmen ve öğrenci niteliklerinden, eğitim yönetiminden ve finansmanından kaynaklanan pek çok sorun gündeme gelmektedir. Eğitimin en önemli işlevlerinden biri kültürün aktarımı yoluyla bireylerin toplumsallaşmasını sağlamaktır. Dolayısıyla eğitimin bu işlevinin göz ardı edilmesi, eğitim yoluyla gelecek nesillerin yetiştirildiğinin farkında olunmaması, bugünün çocuklarının ve gençlerinin toplumun bir parçası ve geleceğe yönelik bir yatırım olarak görülmemesi önemli problemleri de beraberinde getirmektedir. Bu çalışmada eğitim sorunları başlıklar halinde belirlenip, bu sorunların alt problemleri irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, eğitim politikası, eğitim programı, eğitim felsefesi, eğitim yöneticisi.

BASIC PROBLEMS OF PRIMARY EDUCATION

ABSTRACT: Education is a system and a social phenomenon. The variables that generate this phenomenon and bring it into a system must be analyzed properly. The policy of education, the philosophy of education, curriculum, school culture, school administrators, teachers, students and parents can be considered as systems that education is associated. Because of involving different variables and being influenced by all kinds of changes that occur in these systems problems of education stay as a complex process. Problems in one stage of education effect both previous and subsequent steps. While, shortcomings in pre-school education effect primary education, quality problems in secondary education, result in pressure on the primary education. Therefore, the problems in elementary education impact both secondary education and higher education hence in turn will be echoed in the community. One of the most important stages of education is elementary education. When issues of elementary education are discussed, many problems come to order resulting from the policy of education, curriculum, the philosophy of education, qualifications of teachers and students, management and financing. One of the most important functions of education is the socialization of individuals through the transmission of culture. Therefore, by ignoring this function of education, not realizing the fact that through education future generations are trained, not seeing today's children and young people as part of society and investment for the future, cause important problems. In this study, problems of education will be identified title by title and sub-problems of these problems will be discussed.

Keywords: Education, policy of education, curriculum, philosophy of education, the education manager.

*Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü. ssaribas@gmail.com

**Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü. goncababadag@gmail.com

Giriş

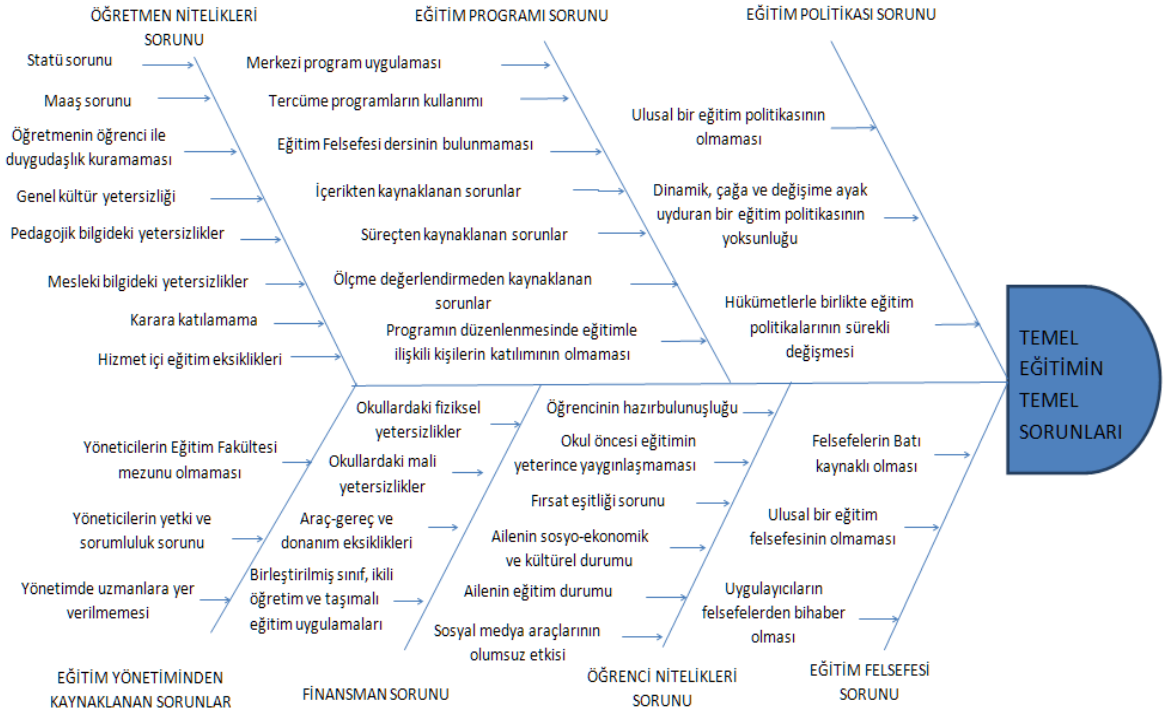
Eğitim, bilgi ile etkileşime girerek, öğrenme ve öğretme yoluyla bireysel anlamda yüksek bir yaşam düzeyine ulaşmanın, toplum olarak gelişme ve ilerlemenin başlıca yoludur. Ayrıca demokratik ve insan haklarına uygun bir siyasal ve toplumsal sistem kurup geliştirmenin yolu da eğitimden geçmektedir (Özyılmaz, 2013, s.3).

Eğitim; bireysel, toplumsal, ekonomik ve siyasal işlevleri açısından önemli bir güce sahiptir. Eğitim sistemleri, bireyleri toplumların kültürleri ve kazandırılmak istenen davranışlar doğrultusunda şekillendirilmektedir. Ayrıca bilim, teknoloji ve sanatta yeni paradigmalara ayak uydurmak ve yeniliklere açık, araştırmacı, sorgulayıcı ve hoşgörülü bireyler yetiştirmek gerekmektedir. Her devletin siyasal bir sistemi vardır ve devletler mevcut siyasal sistemlerini korumak, varlıklarını sürdürmek istemektedir. Devletlerin varlığını sürdürebilmesi sahip olduğu siyasal rejimin ilkelerini vatandaşlarına benimsetmesi ve bu değerlerin içselleştirilmesi ile paralellik göstermektedir. Bu doğrultuda devletler eğitimin işlevlerinin bilincinde olarak eğitimin amaçları ve içeriği üzerinde etkili olmaktadır (Eraslan ve Babadağ, 2015). Ancak bu amacın gerçekleştirilebilmesi ve eğitimin temel işlevlerini yerine getirilebilmesi için eğitim sistemindeki sorunlar ve eksiklikler giderilmelidir.

Temel eğitim, eğitimin önemli basamaklarından biridir. Bu eğitim ile çocuklara, topluma uyum sağlamaları ve yaşamlarını daha iyi bir şekilde sürdürmeleri için gerekli olan temel bilgi ve beceriler kazandırılmaktadır. Birinci kademede çocuklar okuma yazma, ana dilini doğru ve etkin kullanma, okuduğunu anlama, temel matematiksel işlemler, önemli toplumsal ve doğal olaylar hakkında temel bilgiler edinmektedirler. Bu bilgiler sonraki öğrenmeler için ön koşul teşkil etmektedir. Eğitim olanaklarının sınırlı ve ilköğretimden sonra örgün eğitimi terk etme oranının yüksek olduğu az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde, bireylerin en azından temel bilgi ve becerilerle donatılması için temel eğitim oldukça önemlidir. İlköğretimin yani temel eğitimin asıl işlevi çocuğu hayata hazırlamak olduğu için, öncelik öğrencilere temel bilgi ve beceriler kazandırılması olmalıdır. Türkiye’de eğitimin istenen nitelikte olmadığı uzun yıllardır tartışılmaktadır. Hatta ülkede yaşanan sorunların temel kaynağının nitelikli eğitim eksikliği ile ilişkilendirildiği görülmektedir (Okutan, 2003).

Eğitimin herhangi bir basamağındaki sorunlar, çözümler ve meydana gelen değişiklikler hem önceki basamakları hem de sonraki basamakları etkilemektedir. Okul öncesi eğitimdeki kapasite sınırlılığı ve yetersizlikler, ilköğretimde eğitimi etkilediği gibi ortaöğretimdeki yapısal eşitsizlikler ve nitelik sorunları da ilköğretime olumsuz yönde etkilemektedir (TED, 2007).

Temel eğitimin sorunları eğitim politikası, eğitim programı, eğitim felsefesi, öğretmen ve öğrenci nitelikleri, eğitim yöneticisi ve finansman sorunları kapsamında ele alınabilir. Bu sorunlar ek olarak Şekil 1.’deki balık kılıçığında daha açık bir şekilde görülebilmektedir. Ana başlıkların belirlenmesinden sonra bu sorunlara ait alt problemlerin incelenmesi doğru bir yaklaşım olacaktır.

Şekil 1. Temel Eğitimin Temel Sorunlarının Balık Kılıçlığı İle Gösterimi (Gonca BABADAĞ tarafından hazırlanmıştır.)

Eğitim Politikasından Kaynaklanan Sorunlar

Devlet yapısı, anayasası, yasama, yürütme ve yargı ile ilgili kurum ve kuruluşları ile bunların işleyişi toplumun politik sistemini oluşturmaktadır. Her devlet kendi politik anlayışını yetiştirilen nesile aktarmak ve benimsetmek istemektedir. Eğitim, devletin varlığını, gücünü ve temel ilkelerini topluma kabul ettirebilmek için kullandığı önemli ideolojik araçlardandır. Bu bağlamda eğitim, resmi ideolojiyi genç kuşaklara aktarma süreci olarak görev almaktadır. Eğitim, insanlığın gelişiminde rol oynayan önemli faktörlerden biridir ve bu noktada hem etkileyen hem de etkilenen durumdadır. Politika gibi eğitim de geleceğe yönelik uygulamalar tasarlamaktadır. Bu açıdan politika; eğitimi güçlü kılan, geliştiren, dönüştüren bir sistem olarak düşünülebilir (Eraslan ve Babadağ, 2015).

Politikanın yaptırım gücü, eğitim sistemine müdahale olanağı sağlarken; eğitim sistemi de mevcut politikaların uzun vadede devamlılığının sağlanmasına, korunmasına ve gelişimine hizmet etmektedir. Politikacılar eğitim sisteminin yapısına da karar verirken ve onu şekillendirirken, mevcut eğitim sistemi de geleceğin politikacılarını yetiştirilmesine hizmet etmektedir. Politik sistem zaman içinde değişikliğe uğradığında eğitim sistemi de bundan etkilenmekte; eğitimin amaçları ve içeriği de bu doğrultuda değişmektedir (Birel, 2012, s.227).

Eğitim politikası ulusal bir proje olup, geçmişin izlerini taşımakta bir taraftan da bugünün gereksinimlerini karşılayarak geleceğe yönelik algılamaları da bünyesinde barındırmaktadır. Eğitim politikası sürdürülebilir, kapsayıcı ve geliştirilebilir olmalıdır. İdeolojileri farklı olsa da her ülkenin ulusal bir eğitim politikası vardır. Türk Eğitim Sistemi'nin temel politikasını Atatürk ilke ve inkılapları oluşturmaktadır. Atatürk'ün eğitim ile ilgili genel politikasını 'Eğitim laiklik esasına dayanan, milli, cumhuriyetçi, genellik ve

eşitlik özelliklerine sahip, işlevsel ve çağdaş olmalıdır.' sözleriyle özetlemek mümkündür (Ereş, 2009). Eğitim politikalarının belirlenmesinde ülkenin gerçek ihtiyaçlarını yansıtan ulusal kaynaklar ile evrensel ihtiyaçları gözetilen uluslararası kaynaklar göz önünde bulundurulmaktadır. Türkiye'de eğitim politikasının önemli ulusal kaynakları; Atatürk İlke ve İnkılapları, Anayasa, Eğitime İlişkin Yasalar, Kalkınma Planları Milli Eğitim Şuraları ve Hükümet Programları olarak sıralanabilir.

Küreselleşme politikaları; eğitim sistemini, eğitim politikasını, eğitim ekonomisi ve finansmanını, yaşam boyu eğitim yaklaşımlarını ve öğretim programlarını etkileyerek dönüştürmeye başlamıştır (Özdem, 2007, s.31). Bu doğrultuda eğitim programları ve yeni eğitim uygulamaları geliştirilirken, eğitim politikaları düzenlenirken gelişmiş ülkelerden yararlanmak gerekmektedir. Ancak gelişmiş ülkelerden yararlanmak onların eğitim politikalarını aynen alıp kullanmak şeklinde yorumlanmamalıdır.

Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana okuma-yazma seferberlikleri, okul yaptırma çalışmaları, öğretmen sayısını artırma çalışmaları vb. girişimler eğitim politikamızın temelini oluşturmuştur. Yıllardır süregelen nitelik değil, nicelik ağırlıklı eğitim politikalarımıza rağmen eğitimimizde sayısal bakımdan da beklenen düzeyde olduğumuzu söylemek mümkün değildir. Türkiye'de hala sayısal sorunlarla uğraşıldığı için uzun vadeli bir ulusal eğitim politikamız bulunmamaktadır. Bilgi toplumu olma yolundaki Türk milletinin gereksinim duyacağı niteliklerle donanmış bireyi ve bu bireyi yetiştirmek için gerekli eğitimin alt yapı ve üst yapılarının kurulması, politika ve stratejilerin geliştirilmesi ve hayata geçirilmesi ulusal eğitim politikasını ifade etmektedir (Şimşek, 1997).

Yükselen paradigmaya ayak uydurmak, gelişen ülkelerin gerisinde kalmamak için değişime direnmek yerine, değişime ayak uydurmak ve gerekli yenilikleri yapmak gerekmektedir. Ülkemizde hiçbir zaman partiler üstü bir eğitim politikası oluşturulamamıştır. Hükümetten hükümete değişen politikalar nedeniyle eğitim sistemimiz bir düzene oturtulamamış ve bir süreklilik kazanamamıştır. Değişen iktidarlar eğitim sistemini bir yap-boz tahtasına çevirmişlerdir (Gedikoğlu, 2005, s.10). 1997 yılında sekiz yıllık zorunlu kesintisiz eğitime geçilmiştir. 2005 yılında program değiştirme yoluna gidilmiş ve 2012 yılında 4+4+4 şeklinde kademelere ayrılan 12 yıllık zorunlu eğitim sistemine geçilmiştir. Dünya genelindeki ortalama zorunlu eğitim süresi yapılan değişikliklerle yakalanmış olsa da eğitimde kalitenin yükseltilmesi sağlanarak, gelişmiş ülkelerin eğitim sistemlerinin sadece yıl bazında ele alınmaması (Şimşek, 1997), niceliğin olduğu kadar niteliğin de artırılması noktasında gereken çalışmalara ağırlık verilmelidir.

Eğitim Programından Kaynaklanan Sorunlar

Yerellik boyutunda esnekliğe izin vermeyen merkezi bir programın uygulanması, özgün programların değil farklı ülkelerden alınıp birebir çevrilen tercüme programların kullanımı, eğitim fakültelerinde eğitim felsefesi dersinin yeterince verilmemesi önemli problem alanlarından. Ayrıca eğitim sistemimizde eğitim programına bağlı olarak kazanımlardan, içerikten, süreçten ve ölçme değerlendirmeden kaynaklanan sorunlar bulunmaktadır.

Gelişimin sağlanabilmesi için eğitim sisteminin öğeleri çağın gereklerine ayak uydurmalıdır. Bu öğeler eğitimin kalitesine doğrudan etki eden öğelerdir ve bunlar iyileştirilmedikçe nitelikli bir eğitim sisteminin varlığından söz edilmesi mümkün değildir.

Gediklioğlu (2005) bu bağlamda sorulması gereken bazı soruları şu şekilde ifade etmektedir:

a. Eğitim programları;

- Dünya ve ülke gerçeklerine dayanmakta mıdır?
- Öğrencilere çağın gerektirdiği bilgi ve becerileri kazandırmakta mıdır?
- Araştırma yapmayı ve işbirliğini öğretmekte midir?
- Konuşma ve tartışma becerilerini geliştirmekte midir?

b. Öğrenme yöntem ve teknikleri;

- Çağdaş ve etkin midir?
- Birden fazla duyu organına hitap etmekte midir?
- Öğrenci merkezli midir?
- Öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate almakta mıdır?
- Öğrencileri güdüleyip öğrenmeyi kolaylaştırmakta mıdır?

c. Ölçme ve değerlendirme araçları - uygulanan sınavlar ve testler;

- Bileni bilmeyenden ayırt edebilmekte midir?
- Öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini gösterebilmekte midir?
- Eğitimde verimliliği ve kaliteyi ölçme noktasında duyarlı mıdır?
- Ölçme sonuçları öğretmenin kullandığı öğretim materyallerinin, öğretim yöntem ve tekniklerinin ve sınavların etkililiğine ilişkin geribildirim sağlamakta mıdır?(ss. 76-77).

Eğitimin kalitesini belirleyen ve eksiklikleri ortaya çıkarabilen başka sorulması gereken sorular da vardır. Tüm bu soruların cevapları ele alınıp irdelendiğinde sistemdeki eksikler, yanlışlıklar ve iyileştirilmesi gereken noktalar da ortaya çıkacaktır (Gediklioğlu, 2005, s.77).

Programın değerlendirme boyutu çok önemlidir. Ulusal, bölgesel ve okul düzeyinde değerlendirme, pek çok amaca hizmet etmektedir. Değerlendirme, eğitim sisteminin etkililiğini ölçmenin yanı sıra hedeflere ulaşılma seviyesinin belirlenmesini de sağlamaktadır (Gültekin ve Anagün, 2006, s. 161). Bu noktada değerlendirme boyutuna ve program çıktılarına gereken önem verilmelidir.

Eğitim programları ve yeni eğitim uygulamalarını öngören modeller geliştirilirken gelişmiş ülkelerden yararlanmak, onlarla mutlaka işbirliği içinde olmak gerekmektedir. Ancak politikada olduğu gibi eğitim programlarında da gelişmiş ülkelerin eğitim programlarını aynen alıp kullanmak sorunları da beraberinde getirmektedir.

Eğitim programlarının düzenlenmesi çalışmalarını katılımcı bir anlayışla gerçekleştirilmelidir. Bu süreçte, eğitimle ilgili her kesimden üst düzey yetkililer, eğitim uzmanları, öğretmen yetiştiriciler, öğretmenler, müfettişler, yerel yöneticiler, aileler, işverenler, her kesimden sivil toplum liderleri ve öğrenciler olmak üzere geniş toplumsal kitleler dahil edilmeli; işbirliği ve güç paylaşımı sağlanmalıdır (akt. Tutkun, 2010, s. 1011).

Eğitim Felsefesinden Kaynaklanan Sorunlar

Eğitim felsefesi; eğitim ve felsefe etkileşiminin eğitim alanında uygulandığıdır. Felsefe, tüm disiplinlerin yönlendirilmesi, işlenmesi ve değerlendirilmesi için temel yol gösterici bir disiplindir ve eğitim felsefesi de eğitimin işleyişinde kılavuzluk işlevi görmektedir (Erkılıç, 2008, s. 3). Bu bakımdan eğitim felsefesi, eğitime yön veren, hedefleri şekillendiren ve eğitim uygulamalarına rehberlik eden bir disiplindir (akt. Korkmaz ve Öktem, 2014).

Brauner ve Burns (1965) felsefeden uzak bir eğitimin durumunu; yanında köpeği olmadığında yolunu kaybedecek olan görme engelli bireyin durumuna benzetmektedirler. Bu benzetmede olduğu gibi felsefe ve eğitim de birlikte yürüyerek, karşılıklı etkileşim ile birbirlerini oluşturmaktadırlar. Birbirlerinin aracı ve amacı oldukları gibi aynı zamanda süreci ve ürünüdürler.

Batı toplumu bilgiye güç olarak bakıp, bilgili olanın güçlü olacağı varsayımını kabul ediyor olsa da Türk toplumu “Bilgi rahmettir ve bereketlidir.” anlayışına sahiptir. Bu doğrultuda yetiştirilen bireyler de bu anlayıştan etkilenecektir. Bu bağlamda eğitim felsefemizin özgün olmayıp batı kaynaklı olması ve bizi yansıtmaması oldukça önemli bir sorun alanıdır. Eğitim fakültelerinde eğitim felsefesi dersinin yeterli olmaması, değişen eğitim felsefesine bağlı olarak verilen hizmet içi eğitimlerin yetersizliği ve değişime karşı direnişin bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde güçlü olması sonucu öğretmenlerin eğitim felsefesinden bihaber olarak görevlerini devam ettirmesi de önemli sıkıntılara sebep olmaktadır.

Eğitim felsefesi, bir eğitim politikası belirleyicisi olarak geçmişin izlerini taşıyan, bugünün ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran ve aynı zamanda geleceğe yönelik algılamaları içerisinde barındıran bir çalışma alanıdır (Erkılıç, 2008, s. 4). Eğitim felsefesinin önemli ayaklarından biri olan geçmişin izlerini taşıması noktasında; Sönmez (2008) de bu sorunun asıl kaynaklarından birinin Türkiye’de geçmiş deneyimlere bağlı olarak özgün bir eğitim sistemi oluşturulmasının yerine diğer devletlerin eğitim sistemlerinin aynen alınmasına bağlı olduğunun altını çizmiştir. Ayrıca son dönemde Avrupa Birliği’nin değerlerinin de ön plana çıkmasıyla birlikte okul programları yararçı felsefeye dayalı olarak yapılandırılmaya göre düzenlense de uygulamada esaslılık ve daimiciliğin baskınlığının sürdüğünü, bunun da öğretmen, veli ve öğrencilerin eski davranışlarını örtük programla devam ettirmelerinden kaynaklandığını ifade etmektedir.

Ertürk (1988) ulusal eğitim felsefesini gerçekleştirmek istiyorsak; gelişmiş ülkelerde yapılanları alıp kopyalamanın marifet olmadığını, ancak bu yanlışın uzun yıllardan bu yana süregeldiğini (s. 16) ifade etmiştir ve bu durum günümüzde de geçerliliğini sürdürmektedir. Bilimin önderliğinde araştırmalar yapılarak ülkemizin ihtiyaçlarının doğru bir şekilde analiz edilmeli ve olanaklardan tam anlamıyla yararlanılarak bu alanda uğraş verilmelidir.

Öğretmen Niteliklerinden Kaynaklanan Sorunlar

Öğretmenler; değerleri, tutumları, davranışları, hayata bakış açıları ve duygusal yönleri ile eğitimin en önemli parçalarındandır. Öğretmen davranışlarını öğrenci davranışlarının belirleyicisi olduğu için bilgi aktarımında, gelecek nesillerin yetiştirilmesinde ve bireylerin toplumsallaşmasında öğretmenlere büyük sorumluluk düşmektedir. Bu nedenle öğretmen niteliği oldukça önem taşımaktadır.

Öğretmen yeterlilikleri konusu eğitimin en önemli sorun alanlarından biridir. Öğretmenin alan bilgisi, genel kültür ve pedagojik formasyon bakımından donanımlı bir şekilde yetiştirilmesi gerekmektedir. Öğretmenin alanında uzman ve genel kültür açısından iyi yetişmiş olması yeterli değildir ve pedagojik formasyon açısından da yeterliliğinin artırılması gerekmektedir. Öğretmenin rolü sadece öğrenme ile ilgili olmadığı için rehberlik boyutunun da farkında olunması oldukça önemlidir. Bu nokta aslında eğitimin resmîyetteki programdan ibaret olmadığına ve örtük programın işlevselliğine işaret etmektedir. Çocukların söylenenden daha çok davranışlarla ilgilendiği göz önünde bulundurulduğunda, öğretmen davranışlarının çocuklar üzerindeki etkisi daha net görülecektir. Bu nedenle öğretmenin bu etkinin farkında olması ve davranışlarında her zaman bilinçli bir tutum izlemesi gerekmektedir. Öğretmenlerin statü ve maaş sorunu da üzerinde durulması ve çözülmesi gereken önemli sorun alanlarından biridir.

Öğretmenin öğrenci ile duygudaşlık kuramaması da önemli bir alt problem olarak karşımızda durmaktadır. Bu noktada öğretmenin öğrenciyi doğru anlaması için onu iyi tanıması gerekmektedir. Öğretmenin; öğrenme faaliyetlerini etkileyen öğrenci ilişkileri, öğrencilerin biyolojik gelişimi, farklı ilgileri, ihtiyaçları, yetenekleri, davranışları, başarısı, sağlığı, ekonomik ve sosyal çevresi hakkındaki bilgileri mutlaka göz önünde bulundurması, öğrencilerin aile durumunu incelenmesi ve bilmesi çok önemlidir. Öğretmen-öğrenci iletişimi eğitim-öğretimin temelini oluşturmaktadır ve olumlu iletişim ortamı başarıyı artıran önemli etkenlerden biridir. Olumsuz iletişim ortamlarının ise eğitim-öğretimin kalitesini düşürdüğü bilinmektedir (Başar, 1999).

Önemli eğitim sorunlarından biri de öğretmenlerin öğrenci ile ders dışında ilgilenmemeleridir. Bu ilgisizlik ve kayıtsız kalma, çeşitli sıkıntıları da beraberinde getirmektedir. Bu anlamda öğretmenlerin işlerini özveriyle ve mesleklerinin kutsallığının bilincinde olarak yapmaları gerekmektedir. Çünkü öğretmenliğin kutsal oluşu mesleğinin gerektirdiklerinin sadece sınıf içinde kalmamasından ileri gelmektedir.

Baltacıoğlu (1995) “En iyi öğretmen; en süslü ve en iyi konuşan değil, öğrencisinin kuvvetlerini en çok harekete geçiren öğretmendir.” diyerek öğretmenin öğrenci ve öğrenme üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Öğretmen nitelikli, bilgili, disiplin yeteneği güçlü olan ancak bunu demokratik bir ortamda sağlayan, öğrenme ortamında öğrenciye göre daha pasif ve ona yol gösterici bir rehber olmalıdır. Ayrıca çocuğun gelişim düzeyinin, bireysel farklılıklarının, yeteneklerinin, neyi yapıp neyi yapamayacağını, hangi özelliklerini geliştirmesi gerektiğinin farkında olmalıdır (Locke, 2004).

Eğitimde yapılan birçok değişim, insan ögesinin gelişimiyle desteklenmediği için başarısız olmuştur (Bursalıoğlu, 2002, s. 75). Bu nedenle öğretmenlerin nitelikli yetiştirilmesi oldukça önemli bir konudur. Ülkemizde belli dönemlerde öğretmen yetiştirme noktasında yanlış uygulamalar gerçekleşmiş, alanında uzman olmayan ve pedagojik formasyonu bulunmayanlar öğretmen olmuştur. Bu uygulamaların doğurduğu sonuçlar günümüzde de olumsuz yansımalarını devam ettirmektedir. Alan bilgisi, genel kültür ve pedagojik formasyon eğitimlerinin kaliteli bir şekilde verilmesi gerekliliğinin yanı sıra eğitim felsefesinin bir ders olarak verilmesinin de öğretmen yetiştirme noktasında oldukça önemli bir payı bulunmaktadır. Bu doğrultuda öğretmen adaylarının eğitim felsefeleri konusunda daha detaylı ve derinlemesine bir öğretim programıyla yetiştirilmeleri gerekmektedir. Öğretmen adaylarının yapılandırmacı eğitim-öğretim programlarındaki öğrenme-öğretme etkinliklerini uygulayabilmesi için bu yaklaşımın dayandığı felsefe anlayışı doğru bir şekilde öğretmen adaylarına aktarılmalıdır. Eğitim fakültelerinin tüm bölümlerinde eğitim felsefesi dersi bulunmalıdır (Duman ve

Ulubey, 2008, s. 113). Öğretmenlerin eğitim felsefesiyle ilgili görüş ve inançları, sınıf içinde öğretimi nasıl bir öğretim yapacaklarını etkilemektedir. Ayrıca öğretmenlerin çeşitli eğitim felsefeleri hakkında bilgi sahibi olmaları, programla felsefi temeli arasındaki ilişkiyi anlamaları, programların etkinlikle uygulanma sürecine de yardımcı olacaktır (akt. Doğanay, 2011). Bu bağlamda eğitim felsefesi derslerinde felsefi bir bağlam oluşturma yoluna gidilmelidir.

Ülkemizde öğretmen yetiştirmede çok ciddi sorunlar yaşanmasının yanında öğretmenlerimize gerekli olan yaşam standardı ve mesleki gelişme olanakları da yeterince sağlanamamıştır (Gediklioğlu, 2005, s. 75). Öğretmen ücretlerinin diğer meslekler göre daha düşük olması başka ülkelerde de görülürken, Türkiye'deki hayat standardına göre, öğretmen ücretlerinin düşük ve yetersiz olması aslında Cumhuriyet'in kuruluşundan bugüne kadar önemli bir sorun olarak süregelmiştir (Doğan, 2005, s. 143) ve öğretmenlerimiz hemen her zaman asgari yaşama düzeyinin altında maaş almışlardır. Bunun da kaçınılmaz sonucu, pek az gencin mesleğe isteyerek girmesi, yetenekli öğretmenlerin meslekten ayrılışları olmuştur. Bu şartlar öğretmenlerin toplumdaki statüsünü olumsuz etkilediği gibi birçok öğretmenin boş zamanlarında kendilerini mesleki yönden geliştirmek yerine, çeşitli işlerde çalışmasına sebep olmuştur (Akyüz, 2010, s. 423). Bu nedenle eğitimin kalitesinde önemli rol oynayan öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini artırmanın yanında yaşam koşullarını da iyileştirmek gerekmektedir.

Öğretmen nitelikleri noktasında önemli bir başka konu da öğretmenlerin iş başında yani hizmet içi eğitimleridir. Öğretmenler hizmet içi eğitimlerle mesleklerinde kendilerini geliştirme imkanı bulmaktadırlar. Bu eğitimler hem meslekteki yeni bilgilerin aktarılması hem de öğretmenler arasında iletişim oluşturulması açısından faydalı etkinliklerdir. Hizmet içi eğitimler sayesinde öğretmenler mesleklerindeki yeni gelişmelerden haberdar olmakta, kendilerini yenilemekte, meslektaşları ile görüş alışverişinde bulunabilmekte ve bu sayede kendilerini geliştirip daha donanımlı olmaktadır. Öğretmen yetiştirilmesine, öğretmenin toplumdaki statüsünün yükseltilmesine ve hizmet içi eğitim etkinliklerine önem verilmesinin yanı sıra ulusal, uluslar arası konferanslara ve akademik programlara katılımları ile lisansüstü derecelere özendirme gibi yaklaşımlarla öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerine zemin hazırlanmalı ve bu noktada öğretmenler teşvik edilmelidir.

Öğretmenlerin mesleklerinde yaşadığı bir diğer sorun yönetim ve karar süreçlerine katılamamalarıdır. Kendilerini ilgilendiren değişiklikler noktasında fikirlerini beyan edememeleri, ancak bu kararlara uymak zorunda olmaları çeşitli sıkıntılara sebep olmaktadır. Genellikle yönetici ve öğretmenler karar verici değil, uygulayıcıdır. Kararların uygulayıcısı olan öğretmenlerin, karar alma sürecine katılmaları durumunda alınan kararların daha iyi uygulanabileceği, öğretmenlerin bir grubun üyesi olma, karara katılma ve liderlik becerilerini geliştirebilecekleri, eğitimin kalitesinde artışın olacağı ve daha demokratik bir havanın oluşturulabileceği (Babaoğlu ve Yılmaz, 2012; Bursalıoğlu, 2002; Cemaloğlu, 2002; Çelikten, 2001; Doğan, 2003) ifade edilmektedir. Ayrıca programı yenileme, güncelleme ve değiştirme çalışmalarının başarıya ulaşmasında ve programın uygulamada etkililiği için eğitim programlarının uygulayıcılarından biri olarak öğretmenlerin; bu değişim süreçlerine etkili ve gönüllü olarak katılmaları sağlanmalıdır (akt. Tutkun, 2010). Öğretmenlerin fikirlerinin, ihtiyaçlarının, önerilerinin önemsenmesi ve onların da karar alma sürecine dahil edilmeleri sayesinde eğitimde daha sağlıklı adımlar atılabileceği söylenebilir.

Öğrenci Niteliklerinden Kaynaklanan Sorunlar

Eğitimin en önemli çıktısı öğrenci olduğu için, öğrenci nitelikleri de eğitimin kalitesinde oldukça etkilidir. Öğrencinin hazırbulunuşluğu, önceki yaşantıları, bireysel farklılıkları, öğrencinin okul öncesi eğitim alıp almamış olması, ailesinin sosyo-ekonomik durumu ve eğitim seviyesi, sosyal medyanın etkisi gibi değişkenler öğrenci niteliklerinde belirleyici unsurlardandır.

Her öğrenci farklı aileden ve çevreden okula gelmektedir, dolayısıyla farklı özelliklere sahiptir. Bu farklılıklardan birisi de öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyidir. Hazırbulunuşluk; bireyin belli davranış yeterliklerini gösterebilmesi için gerekli olan, fizyolojik ve psikolojik donanımlara sahip olması anlamına gelmektedir. Öğrenme ve öğretme davranışlarının gelişmesi için organizmanın bilişsel, duyuşsal ve devinişsel düzeyde belirli yeterlik ve davranış biçimlerine ve performans düzeylerine gelmiş olması gerekmektedir. Yapılandırmacılık yaklaşımın uygulandığı okullarımızda etkili bir eğitim-öğretim sürecinin gerçekleştirilebilmesi için öğretmenlerin, öğrencilerinin hazırbulunuşluk düzeylerini dikkate almaları gerekmektedir (Özgan ve Tekin, 2011). Bu nedenle eğitimde öğrenci hazırbulunuşluğundaki yetersizlik ve öğretmenlerin bu konuya yeterince dikkat etmemesi önemli bir sorun teşkil etmektedir.

Okul öncesi eğitim ile birlikte ailenin sosyo-ekonomik durumu ve eğitimi de öğrencinin ön yaşantılarını ve deneyimlerini etkileyerek hazırbulunuşlukta rol oynamakta dolayısıyla öğrenci niteliğini de etkilemektedir. Okul öncesi eğitim, yapılandırılmış eğitimin temel basamağı olarak tanımlanmaktadır ve üç yaşından itibaren çocukların eğitimsel ve gelişimsel gereksinimlerini karşılamaya odaklanmaktadır (Gültekin ve Anagün, 2006, s. 164). Çocukları ana-babaya bağımlı olmaktan kurtaran, yaratıcılıklarının ortaya çıkmasına olanak sağlayan okul öncesi dönemde çocukların bedensel, zihinsel ve toplumsal yönden gelişmeleri bir bütün olarak sağlanmaktadır. Ayrıca, bu dönem çocuğun anadilini geliştirdiği ve oyun yoluyla toplumsallaştığı dönemdir (Gediklioğlu, 2005, s. 71). Bu yüzden okul öncesi eğitim öğrenci niteliklerinin geliştirilmesi bağlamında büyük önem taşımaktadır.

Türkiye'de eğitim harcamaları, öğretmen dağılımı, araç-gereç olanakları bölgelere ve okullara göre farklılık göstermektedir. Ayrıca hem bölgeler hem de kırsal ve kentsel yerleşim alanları arasında sosyo-ekonomik yapı ve gelir düzeyi dengesizlikleri söz konusudur. Bu dengesizlikler içinde eğitim hakkının kullanılabilmesi ailelerin ekonomik ve toplumsal konumlarına bağlı olarak şekillenmektedir. Eğitim hakkının kullanılma derecesi bölgeler arasında büyük ölçüde değiştiği gibi, aynı il içinde hatta aynı çevredeki ekonomik durumu farklı ailelerin çocukları arasında da büyük farklılık göstermektedir. Dolayısıyla fırsat eşitliğindeki sıkıntılar öğrenci başarısını da etkilemektedir. Onuncu kalkınma planındaki (2014-2018) durum analizinde; eğitimde fırsat eşitliğinin artırılması amacıyla ücretsiz ders kitabı temini, şartlı eğitim yardımları, taşınmalı eğitim gibi uygulamaların gerçekleştirildiği, öğretmenlerin istihdamında ve hizmet içi eğitimlerinde artış sağlandığı, eğitime ayrılan kamu kaynağının artırıldığı, eğitimde beşeri ve fiziki altyapının iyileştirildiği, başta kız çocuklarının okullaşması olmak üzere eğitimin tüm kademelerinde okullaşma oranlarında artış sağlandığı (s.30) ifade edilmektedir.

Öğrenci niteliğinde belirleyici unsurlardan biri olan aile, eğitimin başladığı ilk yer olup okulun da yaşamla temel bağlantı noktasıdır. Okulda başlayan birçok eğitsel ve öğretimsel çalışma öğrencinin ailesinde ve okul dışındaki çevresinde devam etmektedir (Argon ve Kıyıcı, 2012, s. 81). Çocuk toplumun kültürünü başlangıçta ailede edinmektedir ve bu noktada aile bir toplumsallaştırma ortamıdır. Tezcan (1985) çocuk

yetiştirme yöntemlerinin, ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre farklılaştığını ifade etmektedir. Yapılan araştırmalar doğrultusunda özellikle orta sosyo-ekonomik düzeydeki anne babaların, alt sosyo-ekonomik düzeydekilere oranla daha az sert yöntemler uyguladıklarını, çocuklarının saldırganlık gibi davranışlarına karşı daha hoşgörülü olduklarının tespit edildiğini belirtmektedir. Daha çok alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının başarı yönünden olumsuz bir durumda olmaları görüşünde olan Tezcan, ana-babaya çocuğu tanıtmak, çocuğun belirli yaşlardaki durumunu, gelişim özelliklerini, ihtiyaçlarını açıklamak amacıyla programlar düzenlenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yalçın (2013) da tüm öğrenim kademelerinde anne babalara yönelik çalışmalar yapılması gerektiğini ifade etmektedir. Öncelikle rehber öğretmenler olmak üzere ilgili diğer öğretmenlerin de belirli dönemlerde ve ihtiyaç duyulduğu zamanlarda çocukların yaş dönemlerine göre gelişim ihtiyaçları ve diğer konularla ilgili, anne babalara duyarlılığı artırıcı eğitim vermesinin ebeveynlerin çocuklarına uygun ortam oluşturmaları için önemli bir adım olacağını altını çizmektedir.

Anne-babaların eğitim düzeyi çocuğun okula yönelmesini etkilemekte ve eğitim düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarının eğitimlerine devam etme şansı daha fazla olmaktadır. Ailelerin ekonomik durumları ve kültürel özellikleri, çocuk sayısını ve onların eğitimini belirleyebilmekte, hatta evdeki büyük çocukların eğitim durumları da kardeşlerin eğitim durumları için önemli bir belirleyici olabilmektedir (Buyruk, 2008-2009). Ayrıca ailenin yüksek kültürel ve ekonomik durumu çocukla ilgilenme, onu yetiştirme duyarlılığını da ortaya koymakta ve çocuk birçok alanda kendini yetiştirebilmektedir (Hatunoğlu vd.,2012). Bunlar göz önünde bulundurulduğunda ailenin öğrenci niteliği noktasında önemi de ortaya çıkmaktadır.

Günümüz teknolojisinin ve teknolojik araçlarının kimi zaman amacına uygun olarak kullanılmaması göz önünde bulundurulduğunda; sosyal medyanın öğrenci üzerindeki olumsuz etkisi de ihmal edilemeyecek sorun alanları arasında yer almaktadır. Çünkü basın, radyo, televizyon, bilgisayar, internet, film gibi iletişim araçları da çocuğu toplumsallaştırmaktadır. Bunlar diğer toplumsallaştırma araçlarına göre daha yeni olmalarına karşın, daha etkilidirler. Özellikle günümüz toplumunda televizyon ve diğer sosyal medya araçlarının etkisi göz ardı edilmemelidir. Etkili, kontrol altında ve doğru amaçlar için kullanılmadığı takdirde bu araçlar çocuğu yararlı etkinliklerden alıkoyabilir, onu edilgenleştirip yaratıcılıktan uzaklaştırabilir. Kişiliklerinin biçimlendiği temel eğitim döneminde çocuklarda saldırganlık davranışlarına sebep olabilir (Tezcan, 1985, s. 203). Bu olumsuzluklar çocuğu etkilediği gibi eğitim ortamlarını ve eğitimin kalitesini dolayısıyla toplumu da doğrudan etkilemektedir.

Eğitim Yönetiminden Kaynaklanan Sorunlar

Eğitim yöneticisi; değişik sistem, kurum ve kademelerde eğitim hizmetlerini yönetmeye yeterli olacak nitelikte kuramsal alanda ve uygulamada yetişmiş uzmandır (Bursalıoğlu, 2002).

Eğitim yöneticiliğinde uzman kişilerin yeterli sayıda olmayışı da sorunlar arasındadır. İngiltere, ABD, Avustralya gibi gelişmiş ülkelerde okul yöneticiliği profesyonel bir meslek olarak algılanmakta; okul yöneticilerinin lisansüstü düzeyde yetiştirilmesi ve mesleğe başladıktan sonra da hizmet içi eğitim programları yoluyla geliştirilmeleri amacıyla eğitim politikaları izlenmektedir. Ancak Türkiye’de yönetim işlerinin bir uzmanlık alanı, yönetimin de bir meslek olduğu görüşü yaygın değildir (akt. Çınkır, 2010, s. 1028).

Yöneticiliğin eğitimde bir uzmanlık olarak görülmemesi *meslekte esas olan öğretmenlik* anlayışından kaynaklanmaktadır. Ancak okullarımızın ve eğitim sistemimizin akademik açıdan donanımlı, en az yüksek lisans eğitime sahip olan, ikinci bir dil bilen, kendini sürekli yenileyen, değişime direnmek yerine ayak uyduran ve yenilikleri takip eden yöneticilere ihtiyacı vardır. Bu nedenle yönetimde kıdem değil, bilgi ve beceri esas olmalıdır (Recepöğlü ve Kılınç, 2014). Okul yöneticisinden yetki, sorumluluk ve görevlerinin yararlanmayı gerektirdiği tüm bilim ve alanlarda derinleşmiş olmasını beklemek doğru olmayacaktır. Ancak kendisine verilen yetkileri kullanabilmesi ve yüklendiği görevleri yerine getirebilmesi için, bu bilim ve alanlara yabancı olamaması gerekmektedir (Bursalioğlü, 2002, s. 7). Bu sorunların çözümü için, okul yöneticilerinin atamasında, lisansüstü eğitim görmesinin esas alınması doğru bir yaklaşım olacaktır. Mevcut yönetici ve öğretmenlerin, kişisel gelişimleri açısından üniversiteler ile Millî Eğitim Bakanlığı'nın işbirliği ile uzaktan veya örgün eğitim yoluyla yüksek lisans ve doktora eğitimi almaları sağlanmalı, bu bağlamda verilecek izinler yasal bir düzenlemeyle güvence altına alınmalıdır. Ayrıca bu öğretmenlerin maaşlarında belirli oranda artış sağlanmalı, yüksek lisans derecesine sahip olanlara uzman öğretmenlik, doktora derecesine sahip olanlara başöğretmenlik unvanı verilmelidir (Bursalioğlü, 2002).

Eğitim sistemimizin merkeziyetçi yapısı sebebiyle yöneticilerin yetki ve sorumluluklarının arasındaki dengesizlik de çeşitli sıkıntılara yol açmaktadır. Sorumlulukları fazla olmasına karşın, okul müdürlerinin en önemli sıkıntılarında biri yetkisizliktir. Her örgütün olduğu gibi bir eğitim örgütünü de yapısı kurulurken, yetki sorumluluk dengesini sağlayacak kalıp ve ilişkileri kesin olarak belirtilmelidir. Yetki sorumluluk dengesizliği aşırı merkeziyetçiliğin bir sonucudur ve merkezden yönetimin azaltılması yetkinin aktarılmasıyla mümkündür. Bu sorunun çözümü için okul müdürlerinin yetki alanlarının sorumluluklarına paralel olarak genişletilmesi gerekmektedir (Bursalioğlü, 2002, s. 72). Sorunlu bir ortamda çalışan okul yöneticisinin verimsizliğinin sonuçları, öğretmenleri, öğrencileri, aileleri ve tüm toplumu etkilemektedir. Bu sorunların çözümü için öncelikle Millî Eğitim Bakanlığı okullara yeterli kaynak aktarmalı ve bu kaynağın nasıl harcanacağına ise okul yönetimleri karar vermelidir (Çınkır, 2010, s. 1035). Bu sayede karar alma yetkisinin de sorunların yaşandığı yerler olan okullara devredilmesiyle, sorunlara daha etkili çözümler getirilebilecektir (Yolcu, 2011, s. 1230).

Eğitim sistemimiz merkezi anlayışla yönetilmektedir ve eğitime dair sorunların çözüme kavuşturulabilmesi için bu merkeziyetçiliğin azaltılması ve yerinden yönetimin ele alınması gerekmektedir. Bursalioğlü (2002) merkezden yönetimi yaşatan temel etkenin koordinasyon; yerinden yönetimi yaşatanın ise uzmanlaşma olduğunu ve eğitim sistemimizde merkeziyetçiliğin azaltılabilmesi için yerinden yönetimle birlikte donanımlı bir uzman kadrosuna ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. Toplumlar gibi örgütlerin de başarısı yetiştirdikleri ve çalıştırdıkları uzmanların sayısı ile paralellik göstermektedir. Bu bağlamda eğitim sisteminde yer alması gereken uzmanlık alanları ve bu alanlarda çalışacaklara verilecek uzmanlık unvanları 11. Millî Eğitim Şurası'nda; eğitim yöneticisi, eğitim müfettişi, eğitim planlaması uzmanı, okul danışmanı, program geliştirme uzmanı, özel eğitim uzmanı, eğitim teknolojisi uzmanı, beslenme eğitimi uzmanı, halk eğitimi uzmanı, ölçme ve değerlendirme uzmanı olarak ifade edilmiştir. Eğitim düzenimizde tarafsız kararların alınabilmesi ve verimin artması, eğitim uzmanları ve hizmetlerinin eğitim sistemimizde yerini almasıyla mümkün olacaktır (Bursalioğlü, 2002).

Eğitimde Finansman Sorunu

Eğitimin finansmanı; eğitim hizmetleri için parasal kaynakların elde edilmesi ve kullanılan kaynakların farklı bölgeler, iller, eğitim tür ve düzeyleri, farklı sosyo-ekonomik düzeydeki bireyler ve gruplara dağılım süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu finansman kamu fonları, öğrenci harçları, sınav ve kayıt harçları ile kitap ve diğer malzemeler için yapılan özel eğitim harcamaları, özel fon vb. tarafından oluşmaktadır (Güngör ve Göksu, 2013, s. 61).

Eğitimde yaşanan finansman sorununa bağlı olarak okulların mali yetersizlikleri eğitimdeki kaliteyi olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca bu sorundan kaynaklanan okulların fiziksel yetersizlikleri ikili öğretimden, birleştirilmiş sınıf uygulamalarına ve taşınmalı eğitime kadar pek çok sorunu da beraberinde getirmektedir.

Ülkemizdeki hızlı nüfus artışına ek olarak başta büyük kentler olmak üzere, çeşitli sebeplerden dolayı kırsal kesimden kentlere doğru göç sonucunda özellikle kent merkezlerinde hem ikili öğretim uygulaması başlatılmıştır hem de 50-60 öğrencinin bir arada öğrenim gördüğü çok kalabalık sınıflar oluşmuştur (Gediklioğlu, 2005, s. 72). Kırsaldan kentlere doğru gerçekleşen göç nedeniyle il merkezlerinde okul ve derslik açığına ortaya çıkarken, kırsal kesimlerdeki okullar ise öğrenci yetersizliğinden dolayı ya kapanmakta ya da bu bölgelerde taşınmalı eğitim ve birleştirilmiş sınıf uygulamaları gerçekleştirilmektedir. Birleştirilmiş sınıflar uygulaması ilköğretimde birden fazla sınıfın birleştirilerek aynı sınıfta bir öğretmen tarafından ders yapılmasıdır. Bu uygulama yalnızca ülkemize özgü değildir ve dünyanın birçok ülkesinde başvurulan bir öğretim yoludur. Ancak özellikle kırsal kesime yeni atanan ve tecrübesi bulunmayan öğretmenler tarafından gerçekleştirilen bu uygulama çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Bunların başında öğretmenin görev, yetki ve sorumluluklarının boyutunun artması, tecrübesi bulunmayan öğretmenlerin mesleğin ilk yıllarında zor durumda kalması ve meslekten soğuyabilmesi, ilköğretim programındaki hedeflerin tümüne ulaşılmasının güçleşmesi gelmektedir (Dursun, 2006, s. 37).

Demirtaş (1988) okul binasını yapmak ve personel aylıklarını ödemekle eğitim masraflarının bitmediğini önemle vurgulamaktadır. Okul müdürleri ve öğretmenler eğitimle ilgili ihtiyaçlarını karşılama noktasında sıkıntı yaşamakta, onarım ve okulun günlük giderlerini karşılamak için farklı yöntemlere başvurmak zorunda kalmaktadırlar. Maddi ihtiyaçlar noktasında okul bina ve tesislerinin yetersizlikleri de bir başka sorun alanıdır. 4+4+4 sistemi ile ilköğretim okulları ilkokul ve ortaokul olarak ayrılmışlardır. Fakat birçok okulda ayrı bir bina bulunmadığından iki ayrı okul aynı binada eğitim-öğretime devam etmektedirler. Ayrıca birçok okulda kütüphane, spor salonu, laboratuvar gibi alanlar bulunmamaktadır. Okullarda yeterli sayıda araç-gereç ve basılı kaynağın bulunmaması da bir diğer sorundur. Bu yetersizlikler daha kaliteli ve kolay bir eğitim verilmesinin önüne geçmektedir.

Eğitimde kalitenin artırılması ve finansman sorunlarının çözülmesi amacıyla MEB bütçesinin GSYH (Gayri Safi Yurt İçi Hasıla) içindeki payının 2012'deki %2,7'lik düzeyinden 2013'te %3'e ve 2014'te % 3,1'e yükseltilmesi öngörülmektedir. MEB bütçesinin merkezi bütçe içindeki payının üç sene için yaklaşık iki yüzde puan yükselerek 2015'te %14,2'ye ulaşması hedeflenmektedir. Ancak merkezi MEB bütçesinin sermaye giderleri kaleminin 2013 için en az 10,9 milyar TL'ye, 2014 için en az 13 milyar TL'ye ve 2015 için en az 14,5 milyar TL'ye yükseltilmesi ve personel giderlerinin 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı

Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ve okulöncesi eğitimin öncelikli konumu dikkate alınarak gözden geçirilmesi eğitimin niteliğinde gerileme yaşanmaması için kritik önem taşımaktadır (Eğitim Reformu Girişimi, 2013). Pamuk ve Bektaş (2014) da özellikle son on yıllık dönemde ülke ekonomisinde yaşanan olumlu gelişmeler ve yüksek büyüme oranları sonucunda artan GSYH içerisinde eğitime ayrılan payın miktarsal olarak artsa da oransal olarak hala düşük düzeyde olduğunun (s. 87) altını çizmektedirler. Bu gelişmeler de göz önünde bulundurulduğunda kısa ve orta vadede devletin yaptığı yatırımlarla okul, derslik ve araç-gereç ihtiyacının karşılanması mümkün görülmediği için, eğitimde yatırımların artırılması ve özel okulların sayısının artırılması faydalı olacaktır.

GENEL BİR DEĞERLENDİRME

İlköğretimin yani bu çalışmada kast edilen temel eğitimin amaç ve görevleri; millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak; her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak, onu millî ahlâk anlayışına uygun olarak yetiştirmek ve her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır.

Her toplum kendisine yeni katılan kuşağı toplum üyeliğine hazırlamak zorundadır. Yeni kuşakları toplum üyeliğine hazırlanma işi rastlantıya bırakılamayacağı için çağdaş toplumlar bu gereksinimi karşılamak amacıyla eğitim sistemlerini oluşturmuşlardır. Eğitimin işlevlerinden biri toplumun kültürel değerlerini ve davranış örüntülerini yeni kuşaklara aktarmaktır. Ayrıca eğitim yeni buluşları yapabilecek ve toplumsal değişmeyi başlatabilecek yetenekte ve istekte bireyleri yetiştirmeye, bu sayede çağı yakalamaya hizmet etmektedir (Aydın, 2014). Bu doğrultuda ülkelerin ekonomik hedeflerine ulaşabilmesi, ekonomik açıdan büyümelerinin gerçekleşebilmesi, bireylerde yurttaşlık bilgisinin geliştirilmesi, ulusal bütünlüğün ve siyasal gelişmenin sağlanması, yeni durumlara uyum sağlayabilecek ve kendini geliştirebilecek bireylerin yetiştirilmesi için çağın gereklerine ayak uydurulması ve eğitimdeki sorunların çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

Eskiden olduğu gibi günümüzde de temel eğitimde pek çok sorun söz konusudur. Bu sorunlar çözülsün de değişen ve gelişen şartlara göre daha yeni ve farklı sorunlar ortaya çıkacaktır. Üzerinde durulması gereken nokta temel eğitimdeki sorunları çözecek olan insan gücünün yetiştirilmesi ve bu sorunları çözmeye kararlı olunmasıdır. Temel eğitimin sorunlarını çözecek insanların yetiştirilmesinde de temel eğitimin katkısını göz ardı etmek mümkün değildir (Erdem, 2005).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Eğitim uygulamalarımızdaki sorunsallar döngüsü, günümüz eğitim anlayışının ve bilgi toplumunun gerektirdikleri noktada var olan yetersizliklerden ve yeni paradigmalara ayak uydurulamamasından kaynaklanmaktadır (Arslan ve Eraslan, 2003).

Temel eğitime ait sorunların dikkatli bir şekilde irdelenmesi ve bunlarla ilgili ciddi tartışmalara girişilerek bu sorunların bir an önce çözülmesi gerekmektedir. Bu bağlamda dikkate alınabilecek bazı öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1. Eğitim politikaları partiler üstü bir anlayış içerisinde yürütülmelidir (Gedikoğlu, 2005, s. 76).
2. Eğitim programlarını yenileme çalışmaları, toplumsal gerçekler ve var olan kaynaklar göz önünde bulundurularak yapılmalıdır (Tutkun, 2010, s. 1011).
3. Ulusal düzeyde eğitim politikaları ve bunlara kaynaklık eden eğitim felsefeleri yeniden ele alınıp, gözden geçirilmeli ve çağa uygun, mevcut sorunlara çözüm üretecek niteliğe kavuşturulmalıdır (Gediklioğlu, 2005, s. 76).
4. Ulusal eğitim politikasının belirlenmesinde, demokrasinin vazgeçilmez öğelerinden biri olan katılım temel alınmak zorundadır. Katılım; eğitimle ilgili yetkililerin, öğretmenlerin, velilerin, öğrencilerin, eğitim sendikalarının, meslek odalarının, yerel düzeydeki yöneticilerin eğitimle ilgili kararlara katılması ile sağlanmalıdır (Adem, 1997; Bursalıoğlu, 2002).
5. Öğretim sürecinde kullanılan yöntemler, davranışlar ve uygulanan programlarda yapılan değişikliklere öğretmenlerin olduğu kadar öğrencilerin de uyumunu sağlayıcı koşullar araştırılmalıdır (ATASAV, 2013).
6. Öğretmenlerin eğitim programlarını öngörülen standartlarda uygulayabilmeleri için temel alınan felsefeye kolay uyum sağlayabilecekleri çağdaş anlayışlarla donatılmaları hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarında dikkat edilmesi gereken hususlardan olmalıdır (Doğanay, 2011; Azar, 2011).
7. Öğretmen yetiştirme sistemli bir şekilde yapılandırılmalı, ülkenin sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik durumu göz önünde bulundurularak, öğrenci sayısı, öğretmen ihtiyacı ve istihdamı uzun vadeli süreçte hesaplanmalı ve öğretmen yetiştiren fakültelerin öğrenci kontenjanları bu doğrultuda belirlenmelidir (Doğan, 2005).
8. Eğitimde yaşanan eşitsizliklerin temelinde bulunan ve başta ekonomi olmak üzere eğitimi etkileyen alanlarda görülen eşitsizliklerin yatmasından dolayı eğitimin ilkeleri arasında yer alan “fırsat eşitliği” anlayışı yerine; sınıflar, cinsiyetler, bölgeler arasındaki ekonomik, toplumsal ve kültürel eşitsizliklerin giderilmesini de içeren bir “eşitlik” anlayışı getirilmelidir (Küçük, 2010, s. 157).
9. Anne-baba eğitimi; alanında uzman kişilerle, eğitim kurumlarının işbirliği çerçevesinde yürütülerek yaygınlaştırılmalı ve bu eğitime katılımın artırılması için gerekli teşvikler yapılmalıdır (Yalçın, 2013, s. 192).
10. Çağın koşullarına ve ihtiyaçlara uygun olarak okul öncesi eğitim politikaları oluşturulmalı ve Milli Eğitim politikaları kapsamında okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması çalışmalarına önem verilmelidir (TED, 2007).
11. İlköğretim okullarına belirli bir bütçe tahsis edilmelidir (Ekinci, 2010, s. 746).
12. Mevcut ilköğretim okulu müdürlerinin eğitim ihtiyaçları tespit edilerek eğitim yöneticilerinin çağdaş okul yöneticisi nitelikleri ile donatılmış bir hale getirilmesi için izlenecek politikalar belirlenmelidir (Okutan, 2003).
13. Okul yöneticiliği için yönetim alanında en az tezli ya da tezsiz yüksek lisans eğitimi almış olma şartı aranmalı ve sonraki aşamada da lider yönetici yetiştirme programları açılarak bu eğitimde başarılı olanlar okul yöneticisi olarak atanmalıdır (Recepöğlu ve Kılınç, 2014, s. 1838).
14. Eğitim sisteminde personel denetim ve değerlendirme sistemi adil, nesnel ve ayırt edici olacak şekilde yeniden yapılandırılmalı ve çok boyutlu bir performans değerlendirme sistemine geçilmesi için çalışmalar yapılmalıdır (Ekinci, 2010, s. 746).

15. Birleştirilmiş sınıf uygulamasında; araç-gereç yetersizlikleri giderilmeli, birleştirilmiş sınıflara uygun program ve kaynak kitaplar hazırlanmalı, görev yapacak öğretmenler tecrübeli ve gerekli eğitimi almış olmalıdırlar (Dursun, 2006, s. 52).

Çalışmamızda sunulan öneriler genel bir çerçeve çizmek amacı taşımaktadır. Temel eğitimdeki sorunların giderilmesi için bu öneriler daha geniş bir bağlamda ele alınabilir ve farklı öneriler getirilebilir. Bu alanda yapılacak araştırmalar için çalışmamız genel bir çerçeve çizmesi, ana ve alt problemleri belirlemesi açısından önem taşımaktadır. Bu doğrultuda temel eğitimdeki sorunların alt başlıkları daha ayrıntılı bir şekilde ele alınabilir ve sorunların giderilmesi noktasında farklı öneriler getirilebilir.

KAYNAKÇA

Adem, M. (1997). Ulusal Eğitim Politikamız Nasıl Olmalıdır. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 52 (1), 51-65.

Akyüz, Y. (2010). *Türk Eğitim Tarihi* (Onyedinci Baskı) Ankara: Pegem Akademi.

Argon, T. ve Kıyıcı, C. (2012). İlköğretim Kurumlarında Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 80-95.

Arslan, M. M. ve Eraslan, L. (2003). Yeni Eğitim Paradigması ve Türk Eğitim Sisteminde Dönüşüm Gerekliliği. *Milli Eğitim Dergisi*, 160.

ATASAV'ın Eğitim ve Eğitim Sorunlarına Çözüm Önerileri <http://www.atasav.org/index.php?sid=28> Erişim: 28.12.2014

Aydın, M. (2014). *Toplum Kültür Eğitim*. İstanbul: Gazi Kitabevi.

Azar, A. (2011). Türkiye'deki Öğretmen Eğitimi Üzerine Bir Söylem: Nitelik mi, Nicelik mi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1 (1), 36-38.

Babaoğlu, E. ve Yılmaz, F. (2012). İlköğretim Okullarında Karara Katılma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (3), 1-12.

Baltacıoğlu, İ. H. (1995), *Talim ve Terbiyede İnkılâp*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi. (Hazırlayanlar Rıdvan Canım, Remzi Yavaş Kıncal)

Başar, H. (1999). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları No: 3390.

Birel Fırat, K. (2012). Eğitimin Politik Temelleri, Kiroğlu K. ve Elma C. (Ed.). *Eğitim Bilimine Giriş* (217-243). Ankara: Pegem Akademi.

Brauner, C. J. ve Burns, H. W. (1965). *Eğitim Felsefesi*, (Büyükdüvenci, S., Çev.) http://felsefe.kku.edu.tr/belgeler/ders/egitim_felsefesi/egitim_felsefesi.pdf Erişim: 20.12.2014

Bursalıoğlu, Z. (2002). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış* (On yedinci baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Buyruk, H. (2008-2009). Eğitimde Yaşanan Toplumsal Eşitsizlikler Ve Farklılaşan Eğitim Rotaları: Üniversite Öğrencilerinin Deneyimlerine Dayalı Bir Araştırma. *Eğitim Bilim Toplum*, 7(25), 6-45.

Cemaloğlu, N. (2002). Öğretmenlerin Performansının Artırılmasında Okul Yöneticisinin Rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, 153-154, 180-192.

- Çelikten, M. (2001). Etkili Okullarda Karar Süreci. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (2), 263-274.
- Çınkır, Ş. (2010). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Sorunları: Sorun Kaynakları ve Destek Stratejileri. *İlköğretim Online*, 9(3), 1027-1036.
- Demirtaş, A. (1988). Temel Eğitimimizin Temel Sorunları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 51-63.
- Doğan, C. (2005). Türkiye’de Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Politikaları ve Sorunları. *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 35, 133-149.
- Doğan, E. (2003). İlköğretim Okullarında Yenileşmeyi Besleyen Koşullar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (5), 58-81.
- Doğanay A. (2011). Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitiminin Öğretmen Adaylarının Felsefi Bakış Açıklarına Etkisi, *Eğitim ve Bilim*, 36 (161), 332-348.
- Duman, B. ve Ulubey, Ö. (2008) Öğretmen Adaylarının Benimsedikleri Eğitim Felsefelerinin Öğretim Teknolojilerini ve İnterneti Kullanma Düzeylerine Etkisi İle İlgili Görüşleri. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*,20.
- Devlet Planlama Teşkilatı. Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018). <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yaynlar/Attachments/518/Onuncu%20Kalk%20C4%B1nma%20Plan%20C4%B1.pdf> Erişim: 12.03.2015
- Dursun, F. (2006). Birleştirilmiş Sınıflarda Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 33-57.
- Eğitim Reformu Girişimi, Politika Notu. (2013). Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesinde Öngörülen Artış, Eğitim Sisteminin Geçirdiği Dönüşüme Ve Kaliteli Eğitimin Gereklere Ne Ölçüde Yanıt Veriyor? http://erg.sabanciuniv.edu/sites/erg.sabanciuniv.edu/files/MEB_Butce_2013_PolitikaNotu_SON.pdf Erişim: 13.03.2015
- Ekinci A. (2010). İlköğretim Okullarında Çalışan Müdür ve Öğretmenlerin Mesleki Sorunlarına İlişkin Görüşleri, *İlköğretim Online*, 9(2), 734-748
- Eraslan, L. ve Babadağ, G. (2015). Eğitimin Hukuki Temelleri. *Eğitim Bilimine Giriş* içinde. (Baskıda)
- Erdem, A. R. (2005). İlköğretimimizin Gelişimi ve Bugün Gelinek Nokta. *Üniversite ve Toplum Dergisi [Online Ulusal Dergi]*, 5 (2). <http://www.universite-toplum.org/pdf/240.pdf> Erişim: 20.12.2014
- Ereş, F. (2009). Eğitim Politikaları. Figen Ereş (Ed.) *Eğitim Bilimine Giriş* (Üçüncü Baskı) (21-53). Ankara: Maya Akademi
- Erkılıç, T. A. (2008). Felsefi Akımlar ve Eğitim Felsefesi Akımları. A. Boyacı (Ed.) *Eğitim Sosyolojisi ve Felsefesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Ertürk, S. (1988). Türkiye’de Eğitim Felsefesi Sorunu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 11–16.
- Gediklioğlu, T. (2005). Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 66-80.
- Gültekin, M. ve Anagün Ş. S. (2006). Avrupa Birliğinin Eğitimde Kaliteyi Belirleyici Alan ve Göstergeleri Açısından Türk Eğitim Sisteminin Durumu. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (2), 145-170.
- Güngör, G. ve Göksu, A. (2013). Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Ülkelerarası Bir Karşılaştırma. *Yönetim ve Ekonomi*, 20(1), 59-72.

Hatunoğlu, A., Halmatov, M. ve Hatunoğlu, B.Y. (2012). Ailelerin Sosyo Ekonomik Düzeylerine Göre Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Ahlaki Ve Sosyal Kural Bilgilerinin İncelenmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, 32. <http://www.akademikbakis.org/eskisite/32/02.pdf> Erişim: 12.03.2015

Korkmaz, M. ve Öktem, G. (2014). Rousseau'nun Eğitim Anlayışı. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3,1.

Küçükler, E. (2010). Türkiye'de Eğitim Planlaması Neyi Hedefliyor. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 11-13 Kasım, Antalya, 153-157.

Locke, J. (2004). *Eğitim Üzerine Düşünceler*. (H. Zengin, Çev.) İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Milli Eğitim Temel Kanunu http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html Erişim: 21.12.2014

Okutan, M. (2003). Okul Müdürlerinin İdari Davranışları, *Milli Eğitim Dergisi*, 157.

Onbirinci Milli Eğitim Şurası.(1982).

http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113508_11_sura.pdf Erişim: 13.03.2015

Özdem, G. (2007). *Türkiye'de 1980 Sonrası Uygulanan Eğitim Politikalarının İlköğretim Okullarında Yarattığı Dönüşümün Değerlendirilmesi (Ankara İli Örneği)*. (Doktora Tezi Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> Erişim Tarihi: 27.12.2014

Özgan, H. ve Tekin, A. (2011). Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Sınıf Yönetimine Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (15), 421 – 434.

Özyılmaz, Ö. (2013). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Sorunları ve Çözüm Arayışları* (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Pamuk, M. ve Bektaş H.(2014). Türkiye'de Eğitim Harcamaları ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: ARDL Sınır Testi Yaklaşımı. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 77-90

Recepoglu, E. ve Kılınç, A. Ç. (2014). Türkiye'de Okul Yöneticilerinin Seçilmesi ve Yetiştirilmesi, Mevcut Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 9 (2). 1817-1845.

Sencer, M. (1985). Türkiye'de Eğitim Sisteminin Yapısal Nitelikleri ve Temel Eğitim Sorunları. *Amme İdaresi Dergisi*, 8 (1), 9-36.

Sönmez, V. (2008). Türk Eğitim Sisteminin Felsefi Temelleri. A. Boyacı, (Ed.) *Eğitim Sosyolojisi ve Felsefesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.

Şimşek, H. (1997). *21. Yüzyılın Eşiğinde Paradigmalar Savaşı Kaostaki Türkiye* (Birinci basım), İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Tezcan, M. (1985). *Eğitim Sosyolojisi* (Dördüncü baskı) Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

Tutkun, Ö. F. (2010). 21. Yüzyılda Eğitim Programının Felsefi Boyutları, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30 (3), 993-1016.

Türk Eğitim Derneği (2007). *Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Sistemi Temel Sorunlar Ve Çözüm Önerileri, Özet Rapor* (Birinci Baskı). Ankara: Adım Ajans.

Yalçın, H. (2013). Anne-Çocuk İletişimi Eğitiminin Etkileri. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 28, 179-194

Yolcu, H. (2011). Türkiye'de Eğitimde Yerelleşme ve Ailelerin Okul Yönetimine Katılımının Güçlendirilmesi: Değişen Ne. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(3), 1229-1251.